

Talenexamens vbo, mavo en havo vanaf 2000

De belangrijkste veranderingen

De Cevo heeft besloten om vanaf 2000 in de examens moderne vreemde talen vbo, mavo en havo naast de meerkeuzevragen en de meerkeuze-invulvragen ook open vragen op te nemen. Vwo volgt in 2001. Doel daarvan is de aansluiting op de toetsing in de basisvorming te optimaliseren en het terugslaggeffect van de meerkeuzevragen op het aan het examen voorafgaande onderwijs te verminderen.

In *Levende Talen 526* (januari 1998) verscheen al een artikel van Digna Samson over de nieuwe centrale examens leesvaardigheid voor havo en vwo; en in *Levende Talen 537* (februari 1999) gaven Karin Bügel en Leijn Melse een overzicht van de uiterlijke vorm die de examens moderne vreemde talen de laatste decennia gehad hebben en maakten melding van onderzoek naar de beoordeling van open vragen in de komende havo/vwo examens voor de tweede fase.

In dit artikel vindt u antwoord op uw belangrijkste vragen over de aanstaande veranderingen in de examens vbo, mavo en havo vanaf het jaar 2000.

Van ■→→→□, maar toch niet het hele examen?

Al meer dan 25 jaar bestaan de centrale examens voor de moderne vreemde talen uit een aantal teksten met daarbij 50 meerkeuzevragen, elk aangeduid met het bekende gesloten blokje ■; het symbool van de gesloten vraag. Dit beeld gaat vanaf 2000 veranderen, want een deel van de vragen krijgt voortaan een open blokje □: om aan te geven dat het een open vraag betreft. Het grootste deel blijft echter gewoon uit gesloten vragen bestaan. Voorlopig zal maximaal 35 procent van de scorepunten worden toegekend aan open vraagvormen.

Wordt het examen nu langer?

Voor vbo en mavo worden de volgende criteria gehanteerd voor de omvang van een examen:
8 tot 12 communicatieve opgaven, gevolgd door 4 tot

8 teksten van ongelijke lengte. De leestijd die nodig is voor het maken van de opgaven zal niet langer zijn dan tot nu toe gebruikelijk was. Er wordt naar gestreefd om in het examen een goede mix van korte, middellange en lange teksten te verkrijgen. Voor havo geldt dat in het jaar 2000 het aantal teksten ligt tussen 6 en 9 voor examens oude stijl en tussen 10 en 16 voor examens nieuwe stijl (profielen Tweede Fase). De examens nieuwe stijl kunnen wel een toename van de totale tekstlengte te zien geven, maar dat betekent niet dat de kandidaat nu veel meer leeswerk krijgt. Hoe kan dat? De toename van de tekstlengte komt doordat enkele teksten opgenomen worden die *eindterm 1* uit het examenprogramma beogen te toetsen. Eindterm 1 luidt: *De kandidaat kan aangeven of een tekst, gegeven een bepaalde informatie-behoefte, relevante informatie bevat en, zo ja, welke.* Hier moeten de kandidaten de vaardigheid tonen dat zij zoekend kunnen lezen en in staat zijn de tekstdelen die niet relevant zijn voor het beantwoorden van de vraag, over kunnen slaan. Wel meer tekst dus, maar niet meer leeswerk. De opgaven van het type 'eindterm 1' worden aan het eind van het examen geplaatst.

Wordt het examen niet moeilijker omdat de kandidaten zelf antwoorden moeten formuleren?

Allereerst dient hier opgemerkt worden dat de open vragen voor alle niveau's in het Nederlands gesteld worden en dat ook de antwoorden in het Nederlands gegeven moeten worden, behalve wanneer om een citaat wordt gevraagd. Verder kunnen open vragen ingedeeld worden in drie soorten voor wat betreft de lengte van het te geven antwoord:

- kort-antwoordvragen, waarbij het antwoord bestaat uit één woord, enkele woorden of een korte zin;
- lang-antwoordvragen, waarbij het antwoord bestaat uit enkele zinnen;
- opstelvragen of essay-vragen, waarbij het antwoord bestaat uit een samenhangend stuk tekst.

In de vbo en mavo C/D-examens zullen alleen open vragen van de eerste categorie opgenomen worden: kort-antwoordvragen. Het streven is erop gericht het zelf formuleren van antwoorden door de kandidaat op C/D-niveau zoveel mogelijk onder controle te houden. In de havo-examens kunnen wel lang-antwoordvragen voorkomen.

De overige criteria voor moeilijkheidsgraad en niveau blijven dezelfde als in de afgelopen jaren.

- Stijl, syntaxis en vocabulaire moeten voor het betreffende niveau geschikt zijn. Bij havo nieuwe stijl is hieraan toegevoegd dat voor eindterm 1 de tekst op zich wel lastig kan zijn, maar dat dat gezien de aard van de opgave geen bezwaar hoeft te zijn;
- Een tekst moet als betekenis een afgerond geheel vormen, behoudens specifieke gevallen (bv. fictionele fragmenten voor C/D, literaire fragmenten en fragmenten uit handboeken voor havo);
- Het maken van de opgaven bij een tekst mag geen specifieke kennis van het onderwerp of van de achtergronden van de tekst vergen;
- De verschillende teksten die voor een examen worden gebruikt, moeten zo mogelijk een grote variatie in thema's en tekstsoorten representeren. De thema's moeten aansluiten bij de belevingswereld en/of interessesfeer van de kandidaten. Ook thema's waarmee de kandidaten in naschoolse situaties in aanraking kunnen komen, zijn in principe geschikt.

Leveren open vragen meer scorepunten op?

Dat hoeft niet, maar het kan wel voorkomen, zoals bij het voorbeeld verderop van de aanvulvraag. Daar moet de kandidaat de zin aanvullen met twee dingen en zal daarvoor dan ook twee scorepunten krijgen. In het geval dat de kandidaat alleen kruisjes hoeft te plaatsen in een schema geldt vaak dat één scorepunt wordt toegekend per twee juist geplaatste kruisjes. Hoeveel scorepunten in totaal te behalen zijn, komt op het voorblad van het vragenboekje te staan, en in de marge vóór elke vraag staat nog eens hoeveel punten te verdienen zijn met die vraag. Dit systeem wordt al jaren gehanteerd in de centrale examens die geheel of gedeeltelijk uit open vragen bestaan. Uiteraard staat het ook nog eens in het Antwoordmodel.

Schrikken de kandidaten niet als ze ineens open vragen tegenkomen tussen de meerkeuzevragen?

Eigenlijk zijn de examens moderne vreemde talen de enige examens die tot nu toe uitsluitend gesloten vragen bevatten. De kandidaten zijn dus bekend met open vragen via de overige vakken in hun pakket.

Alleen de docenten zullen zich het nieuwe systeem even eigen moeten maken.

Waar moet de kandidaat de antwoorden op schrijven?

Voorlopig is gekozen voor proefwerkpapier van de school, en een Bijlage voor de schema's en aanvulvragen, net zoals bij andere vakken met open vragen gedaan wordt. Er wordt nog gestudeerd op de voor- en nadelen van een antwoordblad voor de kandidaat, maar daarvoor zal het jaar 2000 te vroeg komen.

Wie kijkt de examens na?

De optisch leesbare formulieren zijn niet bruikbaar voor examens waarin open vragen voorkomen. De docent moet het examenwerk dus zelf gaan nakijken. Daarmee doet tegelijk het systeem van de tweede correctie zijn intrede bij de moderne vreemde talen: elke docent krijgt ook het werk van de kandidaten van een collega ter correctie. Te zijner tijd ontvangt iedere talendocent hierover uitgebreide informatie waarin is aangegeven wat er precies gedaan moet worden en wanneer.

Hoe zien die open vragen er eigenlijk uit?

Hieronder volgen enkele voorbeelden.

De kort-antwoordvraag

- Welke stad zie je liggen als je op uitzichtpunt X staat? [kandidaat schrijft de naam van de stad op]
- Noem twee dingen die G geleerd heeft tijdens haar verblijf in Amerika. [kandidaat moet bijv. opschrijven: koken en op kinderen passen]
- Welke van de drie briefschrijvers vindt dat het rookverbod op school uitgebreid moet worden? [kandidaat schrijft een naam op]

De citeervraag

- In alinea 3 bespreekt de schrijfster een probleem en zij geeft daarvan een voorbeeld. Schrijf op in welke regels het voorbeeld staat en noteer het eerste en laatste woord van de zin. [kandidaat moet bijv. opschrijven: regel 20-23 He ... cats.]
- Je bent voor je werk een half jaar in El Salvador en je zoekt een appartement dat je niet zelf schoon hoeft te maken. Vind je in deze krant een geschikt appartement? Zo ja, schrijf dan op onder welk telefoonnummer je informatie kunt krijgen. [kandidaat noteert telefoonnummer]
- Uit welke woorden in alinea 4 blijkt dat X kwaad werd op Y? [kandidaat moet bijv. opschrijven: you are crazy!]

De invulvraag

- Kruis in het schema aan wat er in de tekst over de guave gezegd wordt.

De guave	Ja
is pitloos	☐
heeft een frisse zoete smaak	☐
is rijk aan vitaminen en mineralen	☐
wordt in Spanje veel gegeten	☐
wordt meestal vers gegeten	☐

- Er zijn 4 ingezonden brieven binnengekomen naar aanleiding van een artikel over X. Kruis in het schema de strekking van iedere brief aan. Per brief mag je één kruisje zetten.

Diego José Teresa Mari Carmen

Aanvullende informatie geven
Compliment geven
Informatie corrigeren

- Een gezin (vader, moeder en twee kinderen van 14 en 15) wil de zaterdagmiddag van 13.00 tot 17.00 doorbrengen in het Aquadrom. Wat moeten ze aan entree betalen?

Vader	DM
Moeder	DM
Kind (14)	DM
Kind (16)	DM

De aanvulvraag

- Waar doelt de schrijver op met de titel "Couples à temps comptés"? Vul de volgende zin aan: Op echtparen die omdat

[kandidaat moet bijv. antwoorden: apart wonen; dat nodig is voor hun werk]

De herordeningsvraag

De tekst beschrijft 4 fases uit de opleiding en carrière van X, namelijk:

- 1 Youth Training Scheme Course (regel 16)
- 2 assistant to the Head of Press (regel 22)
- 3 six-month-long work placement (regel 33)
- 4 office junior (regel 41)

- In welke volgorde in de tijd vonden deze fases plaats? Vul hieronder de nummers 1 t/m 4 in de juiste volgorde in.

De lang-antwoordvraag

- «Le faucon sort par la porte arrière» (lignes 101-102)
 - Beschrijf precies wat er daarna gebeurt volgens de regels 102-107 («Quand ... un.»)
- Het antwoord moet drie elementen (gebeurtenissen) bevatten.

[kandidaat moet antwoorden:
De valk vliegt op een groep vogels /zeemeeuwen af.
De zeemeeuwen vliegen weg / uit elkaar / gaan er van door.
Behalve één die wordt gepakt / gedood (en teruggebracht).]

Is er oefenmateriaal beschikbaar?

Er zijn voorbeeldexamens gemaakt voor Duits, Engels, Frans en Spaans. Voor havo/vwo zijn die voorbeeldexamens opgenomen in syllabi die per taal zijn uitgegeven in 1998. Vanaf september 1999 kunnen ook voor vbo/mavo C en D voorbeeldexamens besteld worden. Beide producten zijn te verkrijgen bij:
Cito Sectie Verkoop
Postbus 1034
6801 MG Arnhem
Telefoon 026 352 15 90
Fax (026) - 352 11 35
E-mail: verkoop@cito.nl

Literatuur

- Bügel, K. & L. Melse, Nieuwe examens havo/vwo, nieuwe vraagvormen, in: *Levende Talen (1999)537*, p. 173-179.
- Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven, Examenmodel moderne vreemde talen C/D en HAVO, intern werkdocument, 1999.
- Creighton, L., K. Bügel, N. van Zuylen, Syllabus moderne vreemde talen: Frans met voorbeeldexamens voor de centrale examens in de tweede fase havo/vwo, Arnhem, 1998
- Samson, D. Nieuwe examens leesvaardigheid, in: *Levende Talen (1998)526*, p. 2-5.
- Welling-Slootmaekers, M., Open vragen in de centrale examens Moderne Vreemde Talen vbo/mavo, interne publikatie Cito, Arnhem, 1999

Margriet Welling (1951)

studeerde Spaanse Taal en Letterkunde in Utrecht en gaf enkele jaren Spaans in het volwassenenonderwijs. Sinds 1978 betrokken bij de productie van de tekstbegripexamens Spaans mavo, aanvankelijk als docent in een constructiegroep, vanaf 1884 als medewerkster van het Cito. Was auteur van een handreiking voor het centraal examen voor de moderne vreemde talen vwo (1993) en een syllabus voor vbo/mavo C en D (1996). Begeleidde in het schooljaar 97-98 een onderzoek naar open vragen in de tekstbegripexamens moderne vreemde talen voor vbo/mavo.